

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Överklagande av ett hovrättsbeslut – misshandel, ringa brott; nu fråga om prövningstillstånd

Klagande

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

Motpart

RA

Offentlig försvarare: advokaten GA

Överklagade avgörandet

Hovrätten för Nedre Norrlands beslut den 20 februari 2017 i mål B 1382-16

Yrkande

Jag yrkar att Högsta domstolen ska meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten.

Frågan i målet

Det är enligt min uppfattning av intresse ur prejudikatsynpunkt att Högsta domstolen prövar under vilka omständigheter misshandel av barn kan bedömas som ringa.

Jag hemställer att Högsta domstolen, med utgångspunkt i vad tingsrätten funnit styrkt beträffande gärningen, meddelar prövningstillstånd i fråga om hur gärningen ska rubriceras (54 kap. 12 a § rättegångsbalken).

Bakgrund

RA har av tingsrätten dömts för misshandel, ringa brott. Påföljden har bestämts till dagsböter.

Tingsrätten har därvid funnit det styrkt att RA tilldelat sin 12-åriga dotter ett slag på armen med ett skohorn, vilket för dottern medfört smärta och skada i form av

en rodnad på vänster arm. Med hänsyn till att slaget riktats mot armen och endast inneburit ringa skada samt även med beaktande av vad som föregått slaget kunde enligt tingsrätten misshandeln, trots dotterns låga ålder, bedömas som ringa.

Åklagaren yrkade i överklagande till hovrätten att gärningen skulle bedömas som misshandel av normalgraden och att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom i förening med samhällstjänst. Hovrätten har beslutat att inte meddela prövningstillstånd.

Grunderna för min inställning

Den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd, döms enligt 3 kap. 5 § brottsbalken för *misshandel* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Enligt uttalanden i doktrinen utgör misshandel som är ringa brott en särskild brottstyp. Avgörande för bedömningen är samtliga omständigheter vid brottet, inte bara skadans svårhet. Sålunda kan t.ex. en provokation föranleda att misshandeln bedöms som ringa, även om skadan inte är ringa. Avsikten är emellertid att endast misshandel, som framstår som tämligen bagatellartad, ska bedömas som ringa brott. Ett typfall är ett slag i ansiktet med öppen hand vilket orsakar viss smärta och rodnad (s.k. örfil). Se t.ex. NJA 1996 s. 782, NJA 2003 s. 537 och NJA 2009 s. 776. (Jareborg m.fl., Brotten mot person och förmögenhetsbrotten, 2:a uppl. 2015, s. 28).

Min bedömning

Tingsrätten har funnit det styrkt att RA i det gemensamma hemmet tilldelat sin dotter ett slag på armen med ett ca 60 cm långt skohorn tillverkat av hård plast (se bilder på skohornet, förundersökningsprotokollet s. 17-20). Slaget har enligt tingsrätten inte varit utan kraft och lett till smärta och skada i form av en rodnad på dotterns arm (se bilder på skadan, förundersökningsprotokollet s. 13-14). Gärningen föregicks av en konflikt mellan RA och dottern där de bl.a. grälade om att dottern ville sova över hos en kompis, vilket RA inte kunde tillåta.

Målsäganden var vid tiden för gärningen 12 år gammal. Hon är dotter till och således även i ett beroendeförhållande till RA. Gärningen har begåtts mot målsäganden i hennes hem där hon har rätt att känna sig trygg. Någon provokation av betydelse har enligt min uppfattning inte förevarit. Trots de begränsade effekterna av misshandeln är enligt min uppfattning omständigheterna vid brottet sådana att gärningen ska bedömas som misshandel av normalgraden. Tingsrättens dom bör således ändras i enlighet härmed. Skäl för prövningstillstånd i hovrätten föreligger därmed.

Prövningstillstånd

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt

denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum i Göteborg, som bl.a. har till uppgift att bevaka rättsutvecklingen när det gäller brott riktade mot barn, har i en framställning till riksåklagaren om att hovrättens beslut bör överklagas till Högsta domstolen anfört bl.a. följande.

Tingsrätten hänvisar i sin dom till rättsfallet NJA 2003 s. 537. Sedan HD-avgörandet har det dock gått lång tid. Det har vidare skett lagändringar som speglar ett annat synsätt än vad HD-avgörandet ger uttryck för.

I prop. 2009/10:147 Skärpta straff vid allvarliga våldsbrott m.m., anges att förmildrande och försvårande omständigheter ska ges ökat genomslag vid straffvärdebestämningen av brott i allmänhet. Det konstateras att det numera finns en större medvetenhet om att våldsbrott också innebär psykiska påfrestningar, inte minst när våld riktas mot närstående till förövaren eller att det drabbar barn. Även straffvärdet för brott mot barn berörs särskilt då man påpekar att redan gällande bestämmelser ger domstolarna ett stort utrymme att ta hänsyn till att ett brott riktas mot ett barn antingen genom en allvarligare rubricering eller som en försvårande omständighet vid straffvärdebestämningen. Dessutom pekas på att ändringarna i sig som föreslås i propositionen innebär ett höjt straffvärde för brott mot barn.

Högsta domstolen uttalade i NJA 2011 s.89 att tidigare nämnda lagändringar påverkar inte enbart straffvärdet inom givna straffskalor utan medför även en förskjutning mellan de olika graderna av exempelvis misshandelsbrott.

Förändringarna innebär sammantaget att man ser allvarligare på våld vilket även gäller det våld som utövas i hemmet av en närstående mot ett barn (29 kap. 2 § 3 och 8 BrB).

Praxis har utvecklats på ett sätt som gör att samma omständigheter leder till olika bedömningar i domstolarna. Svea hovrätts dom den 9 februari 2017 i mål B9681-16 är ett exempel på det synsätt som prop. 2009/2010:147 ger uttryck för. I domen slogs fast att även om det var utrett att misshandeln inte orsakat några direkta fysiska skador utan endast förhållandevis snabbt övergående smärta, hade det varit fråga om angrepp med tillhygge mot ett barn av förälder i hemmet. Gärningarna kunde därför inte anses som ringa brott. Vid bedömning av påföljd angavs särskilt att hänsyn togs till att det var våld mot barn i hemmet och att det varit ägnat att skada barnets tillit och trygghet i förhållande till föräldrarna (29 kap 2 § 3 och 8 BrB).

Frågan om rubricering och straffmätning vid misshandel av barn finns upptagen i Åklagarmyndighetens förteckning Prioriterade prejudikatfrågor som ett område där det finns behov av ett nytt vägledande avgörande. Den bristande enhetligheten i dömandet visar på behovet av vägledande uttalanden när det dels gäller gränsen för när misshandel ska bedömas vara av normalgraden eller utgöra ringa brott, dels beträffande straffmätning. Nu aktuellt ärende är renodlat och i förlängningen lämpligt för prövning i Högsta domstolen.

För egen del instämmer jag i Utvecklingscentrum Göteborgs bedömning. Enligt min uppfattning bör dock frågan om brottets rubricering prövas av Högsta domstolen (54 kap. 12 a § rättegångsbalken).

Jag vill upplysningsvis peka på att jag idag även överklagat en dom av Svea hovrätt (mål nr B 8394-16) där det i ett liknande fall är fråga om hur misshandel mot barn ska bedömas. Det fallet skiljer sig från förevarande situation på det sättet att det i det fallet är fråga om ett 8-årigt barn och att misshandeln i det fallet inte lett till någon fysisk skada.

Enligt min uppfattning är det av vikt för ledning av rättstillämpningen att rubriceringsfrågorna i de båda målen prövas i ett sammanhang.

Bevisning m.m.

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och med mina synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall prövningstillstånd beviljas.

Kerstin Skarp

My Hedström

Kopia till:

Utvecklingscentrum Göteborg
Åklagarkammaren i Gävle (AM-41580-16)
Kammaråklagaren Carl-Johan Granlund